

נושאים עיקריים במסכת:

- פרק א:** הכנות שעושים לכהן גדול לפני יום הכפורים ובליל יום הכפורים.
- פרק ב:** ההגרות שונעשו במקדש ומספר הכהנים שעסקו בהקרבת הקרבנות
- פרק ג:** הקרבת קרבן התמיד, הפעולות שקדמו לו ושהיו אחריו
- פרק ד:** הגרלת השעירים, קשירת לשון של זהורית על השעירים, וידוי הכהן הגדול על השעירים, שחיטת פר של כהן גדול, הכנת המחטה עם הנחלים לצורך הקטרת הקטורת, הבדלים בין יום הכפורים ובין ימים רגילים.
- פרק ה:** תיאור הקטרת הקטורת וההזאות של דם הפר ודם השעיר.
- פרק ו:** דינים הקשורים לשעיר המשתלח ולתהליך שילוחו למדבר.
- פרק ז:** סיום עבודת יום הכפורים, סדר הקרבת הקרבנות, בגדי כהן גדול ובגדי כהן הדיוט, שאילה באורים ותומים.
- פרק ח:** העינויים שמחויב בהם אדם ביום הכפורים, ספק פיקוח נפש, צורת הכפרה על עוונות שונים.

פרק א

הנושאים העיקריים שבפרק: הכנות של כהן גדול לפני יום הכפורים ובליל יום הכפורים.

מושגים:

תרומת הדשן:

העבודה הראשונה שנעשתה בכל בוקר במקדש היא תרומת הדשן. בעבודה זו היה הכהן לוקח במחתה גחלים מתוך המוקד שעל המזבח, יורד מהמזבח ושם את הגחלים על רצפת העזרה במזרחו של הכבש.

משנה א: הכנות שעושים לכהן הגדול לפני יום הכפורים

שָׁבַעַת יָמִים קִדְּם יוֹם הַכְּפוּרִים, מִפְּרִישֵׁין כֶּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַת פְּלֵהֲדְרִין, וּמִתְקִינֵין לוֹ כֶּהֵן אַחַר תַּחְתִּי, שְׁמָא יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אִשָּׁה אַחֲרַת מִתְקִינֵין לוֹ, שְׁמָא תָּמוּת אִשְׁתּוֹ, שְׁנֹאֲמַר (וַיִּקְרָא מֹ, ו): "וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּכְעֵד בֵּיתוֹ", בֵּיתוֹ זֶה אִשְׁתּוֹ.
 אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אֵינן לְדַבֵּר סוּף.

- 1 שבעה ימים קודם יום הכפורים מעבירים אותו ללשכת פלהדרין שבעזרה.
- 2 מכינים כהן אחר להיות כהן גדול במקומו, אם יארע לו פסול.
- 3 האם מיעדים לכהן הגדול אשה אחרת אם תמות אשתו?
  - 3.1 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): מכינים לו גם אשה נוספת.
  - 3.2 חכמים: אם נחשוש למיתה, שמא תמות גם אשתו השנייה.

משנה ב: הכנות שעושה הכהן הגדול בשבעת הימים לפני יום הכפורים

כָּל שָׁבַעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וּמְקַטֵּיר אֶת הַקְּטֹרֶת, וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת, וּמְקַרֵּיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָרֶגֶל.

וְשֹׂאֵר כָּל הַיָּמִים, אִם רָצָה לְהַקְרִיב, מְקַרֵּיב, וְשִׁכְּהוּ גָּדוֹל מְקַרֵּיב חֶלֶק בְּרֹאשׁוֹ וְנוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁוֹ.

- 1 זורק את הדם של קרבנות התמיד בשחרית ובערבית.
- 2 מקטיר את הקטורת על מזבח הזהב בשחרית ובין הערביים.
- 3 מטיב את הנרות של המנורה.
- 4 מקריב את איברי קרבן התמיד.

כותרת נוספת: עדיפות שיש לכהן הגדול בכל ימות השנה:

- 1 אם רוצה להקריב קרבן כלשהו, אי אפשר למנוע ממנו.
- 2 יכול להקריב ראשון כל קרבן שירצה, ונוטל מהקודשים הנאכלים מה שיבחר.

משנה ג: המשך ההכנות שעושה הכהן הגדול לפני יום הכפורים

מְסֻרוֹ לוֹ יִקְנִים מִזְקְנֵי בֵּית דִּין, וְקוֹרֵין לְפָנָיו בְּסֹדֵר הַיּוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ: "אִישֵׁי כֶּהֵן גָּדוֹל, קְרָא אִתָּהּ בְּפִידָה, שְׁמָא שְׁכַחְתָּ אוֹ שְׁמָא לֹא לְמַדְתָּ".
 עָרַב יוֹם הַכְּפוּרִים שַׁחֲרִית, מְעַמְדִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ, וּמַעֲבִירִין לְפָנָיו פְּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׁים, כְּדֵי שְׂיֵהָא מְכִיר וְרִגִיל בְּעֵבֻדָּה.

- 1 בכל אחד משבעת ימי ההכנה:
  - 1.1 זקנים מחכמי הסנהדרין קוראים לפניו בסדר עבודת יום הכפורים.
  - 1.2 מבקשים ממנו שיקרא גם בעצמו, כדי שלא ישל אם שכח או לא למד.
- 2 ערב יום הכפורים בשחרית, מעמידים אותו בשער המזרח:
  - מעבירים לפניו פרים, אילים וכבשים, שמקריבים למחרת ביום הכפורים.

משנה ד: בערב יום הכפורים בסעודה מפסקת מונעים מהכהן הגדול לאכול הרבה

כָּל שָׁבַעַת הַיָּמִים לֹא הָיוּ מוֹנְטִין מִמֶּנּוּ מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּהּ.
 עָרַב יוֹם הַכְּפוּרִים עִם הַשְּׂכָה, לֹא הָיוּ מְנִיחִים אוֹתוֹ לְאָכוֹל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁהִמְאָכַל מְבִיא אֶת הַשְּׂנֵה.

משנה ה: הכנות בערב יום הכפורים שעושה הכהן הגדול

מְסֻרוֹהוּ זִקְנֵי בֵּית דִּין לְזִקְנֵי כֶּהֵנָה, וְהַעֲלוּהוּ לְעֵלִית בֵּית אַבְטִינָס, וְהַשְּׂבִיעוּהוּ וְנִפְטְרוּ וְהִלְכוּ לָהֶם.
 וְאָמְרוּ לוֹ: "אִישֵׁי כֶּהֵן גָּדוֹל, אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין וְאִתָּהּ שְׁלוּחָנוּ וְשָׁלִיחַ בֵּית דִּין, מְשַׁבְּעִין אָנוּ עָלֶיךָ בְּמֵי שֶׁשָּׂכַן שָׁמוֹ בְּבֵית הָזֶה, שֶׁלֹּא תִשְׁנֶה דְבַר מִכָּל מָה שְׁאָמְרוּ לָךְ".
 הוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה, וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבּוֹכִין.

- 1 זקני ב"ד מוסרים אותו לזקני כהנה, להעלותו לעלית בית אבטינס ללמוד את מעשה הקטורת.
- 2 משביעים אותו שלא ישנה בעבודת הקטורת מכל מה שלימדוהו (שלא יעשה כדעת הצדוקים).
- 3 הוא פורש ובוכה (שחשדוהו שהוא צדוקי), והם פורשים ובוכים (שמא חשדו בכשרים).

משנה ו: במה עוסק הכהן הגדול בליל יום הכפורים ?

- אם היה חכם, דורש, ואם לאו, תלמידי חכמים דורשין לפניו. ואם רגיל לקרות, קורא, ואם לאו, קורין לפניו. ובמה קורין לפניו? באיוב ובעזרא ובדברי הימים. וזכריה בן קבוטל אומר: פעמים הרבה קרית לפניו בדניאל.**
- 1 אם יכול הוא לדרוש בדברי הלכה, דורש.
  - 2 אם אינו יכול לדרוש, תלמידי חכמים דורשים לפניו.
  - 3 אם אינו יכול לעסוק בדברי הלכה, אך יכול לקרוא בכתבי הקודש, קורא.
  - 4 אם אינו יודע לקרוא, קוראים לפניו.
  - 5 באיזה ספרים קוראים לפניו ?
    - 5.1 באיוב, בעזרא ובדברי הימים.
    - 5.2 זכריה בן קבוטל: אני קראתי לפני הכה"ג בדניאל (שחלקו כתוב ארמית).

משנה ז: כיצד מונעים שינה מכהן גדול בליל יום הכפורים ?

- בקש להתנמנם, פרחי כהנה מכין לפניו באצבע צרדה, ואומרים לו: "אישי כהן גדול, עמד והפג אחת על הרצפה" ! ומעסיקין אותו עד שגיע זמן השחיטה.**
- 1 כאשר הכהן הגדול מתנמנם:
    - 1.1 פרחי כהונה (צעירי הכהנים) מכים לפניו באצבע צרדה כדי להעירו.
    - 1.2 פרחי כהונה אומרים לו עמוד על הרצפה (ברגליים יחפות) ותתעורר.
  - 2 מעסיקים אותו בקריאת שירים ומזמורים, עד שמגיע זמן שחיטת התמיד.

משנה ח: זמן תרומת הדשן (ראה מושגים)

- בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין לפניו בין לאחריו. ביום הכפורים, מחצות, וברגלים, מאשמורה הראשונה.**
- 1 ולא היתה קריאת הגבר מנעת, עד שהיתה עזרה מלאה מישראל.
  - 1 בימים רגילים הייתה נעשית כשעלה עמוד השחר או סמוך לזמן הזה.
  - 2 ביום הכפורים, נעשית מחצות הלילה.
  - 3 ברגלים, מסוף אשמורת ראשונה.

כותרת נוספת: ברגלים, כבר מעלות השחר, העזרה היתה מלאה באנשים שהביאו קורבנותיהם

פרק ב

הנושאים העיקריים שבפרק: ההגרות שנעשו במקדש, מספר הכהנים שעסקו בהקרבת הקרבנות.

מושגים:

הגרות במקדש: עבודות במקדש שהיו נעשות ע"י הכהנים נקבעו בהגרה. וכך נעשתה ההגרה: כל מי שהשתחף בהגרה התקבץ סביב הממונה על ההגרות והוציא אצבע אחת או 2 אצבעות סמוכות (שנחשבו לאחת), ולא הוציא אגודל. לאחר שהתקבצו סביבו במעגל, הממונה היה נוטל מצופת מראשו של אחד מהם ונוקב במספר גדול. הממונה התחיל לספור מאותו כהן שנלקחה ממנו המצופת, והכהן שכלה בו המספר שנקב הממונה הוא הכהן שזוכה בהגרה. במידה וההגרה הייתה עבור מספר כהנים, אזי הכהן שכלה בו המספר הוא הזוכה הראשון. הכהן שעומד לימינו הוא הזוכה השני, וכך הלאה. 4 הגרות היו במקדש.

משנה א: תאור התהליך שהיה בתחילה כדי לקבוע מי הכהן שזוכה בתרומת הדשן

- בראשונה, כל מי שרוצה לתרום את המזבח, תורם. ובזמן שהיו מרבין, רצין ועולין בכבש, וכל הקודם את חברו בארבע אמות זכה. ואם היו שניהם שוין, הממנה אומר להם: "הצביעו" ! ומה הן מוציאים ? אחת או שניים, ואין מוציאים אגודל במקדש.**
- 1 כל כהן זכאי היה לתרום.
  - 2 כאשר כהנים רבים רצו לתרום:
    - הם רצו במעלה הכבש, ומי שהגיע ראשון לתחום המזבח (לתוך 4 אמות), זכה בתרומת הדשן.
    - 3 אם הגיעו 2 כהנים או יותר יחד למזבח, היו עושים הגרה בין כל הכהנים (ראה מושגים).

משנה ב: בטול תחרות הריצה וקביעת גורל גם לתרומת הדשן

- מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש, ודחף אחד מהן את חברו, ונפל ונשברה רגלו. וכיון שראו בית דין ששבאין לידי סכנה, התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיס.**

אָרְבַּעַה פִּסוֹת הָיוּ שָׁם, וְזוֹ הַפִּסָּה הָרִאשׁוֹן.

- 1 תאור תרומת הדשן קודם שהוחלט שזה יהיה רק ע"י הגרלה:
  - 1.1 שני כהנים רצו במעלה הכבש כדי להגיע ראשונים למזבח.
  - 1.2 דחף אחד את חברו ונפל ונשברה רגלו.
  - 2 התקינו שתרומת הדשן תעשה ע"י הגרלה בלבד ללא ריצה על הכבש.
- כותרת נוספת: 4 הגרלות נעשו בעבודת המקדש ותרומת הדשן היא הראשונה**

משנה ג: מה זכו בהגרלה השנייה ?

הַפִּסָּה הַשֵּׁנִי:

מִי שֹׁחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מִדְּשֵׁן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וּמִי מִדְּשֵׁן אֶת הַמִּזְבֵּחַ,

וּמִי מִעֲלֵה אֲבָרִים לְכֶבֶשׂ:

הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וְשֵׁתֵי הַיָּדַיִם, הָעֵקֶץ וְהָרֶגֶל, הַחֹהַה וְהַגֵּרָה, וְשֵׁתֵי הַדְּפְנוֹת, וְהַקְּרָבִים, וְהַסֵּלֶת, וְהַחֲבִיתִין, וְהַיָּיִן.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים זָכוּ בוֹ.

אָמַר בֶּן עֲזַאי לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מְשֻׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

דְּרַךְ הַלּוֹכֵה הָיָה קָרֵב.

- 1 הכהן הראשון (זה שהמספר של ההגרלה כלה בו), זכה בשחיטת התמיד.
- 2 הכהן השני זכה בזריקת הדם.
- 3 הכהן השלישי זכה בדישון מזבח הקטורת שבהיכל.
- 4 הכהן הרביעי זכה בדישון המנורה.
- 5 העלאת איברי קרבן התמיד למזבח:
- 5.1 הכהן החמישי זכה להעלות למזבח את הראש והרגל האחורית הימנית של קרבן התמיד.
- 5.2 הכהן השישי זכה בהעלאת 2 הרגליים הקדמיות ("הידיים").
- 5.3 הכהן השביעי זכה בהעלאת העוקץ (החלק האחורי של האליה) והרגל האחורית השמאלית.
- 5.4 הכהן השמיני זכה בהעלאת שומן החזה, הצוואר עם 2 צלעות מימין ו- 2 משמאל.
- 5.5 הכהן התשיעי זכה בהעלאת 2 הדפנות, השדרה, הטחול והכבד.
- 5.6 הכהן העשירי זכה בהעלאת הקרביים והכרעיים.
- 6 זכויות נוספות בהגרלת קרבן התמיד:
- 6.1 הכהן האחד עשרה זכה בהעלאת הסולת של מנחת התמיד.
- 6.2 הכהן השנים עשרה זכה בהעלאת מנחת חביתין של כהן גדול.
- 6.3 הכהן השלושה עשר זכה בהעלאת רביעית ההין יין נסך לתמיד.
- 7 ס"ה באותה הגרלה זכו 13 כהנים.
- 8 בן עזאי (ואין הלכה כמותו):
- 8.1 האיברים שהכבש מקדים אותם בהליכתו הם שמוקרבים ראשונה.
- 8.2 הסדר הוא: הראש והרגל, החזה והגרה, שתי הידיים, שתי הדפנות, העוקץ והרגל.

משנה ד: מה הגרילו בפס השלישי ובפס הרביעי ?

הַפִּסָּה הַשְּׁלִישִׁי, "חֲדָשִׁים לְקַמְרַת בּוֹאוּ וְהַפִּסּוֹ".

וְהַרְבִּיעִי, "חֲדָשִׁים עִם יָשׁוּנִים, מִי מִעֲלֵה אֲבָרִים מִן הַכֶּבֶשׂ לְמִזְבֵּחַ".

- 1 בפס השלישי הממונה מכריז שרק מי שלא זכה בקטורת מימיו מוזמן להשתתף.
- 2 בפס הרביעי הממונה מכריז:
- 2.1 גם מי שזכה כבר בעבודה זו מוזמן להשתתף.
- 2.2 הגרילו בין הכהנים מי יעלה את האיברים מהכבש למזבח.

משנה ה: כמה כהנים השתתפו בהקרבת קרבן התמיד ?

תָּמִיד קָרֵב בְּתַשְׁעָה, בְּעֶשְׂרָה, בְּאַחַד עָשָׂר, בְּשָׁנִים עָשָׂר, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר.

פִּיצַד? עֲצָמוֹ, בְּתַשְׁעָה.

בָּחוּ, בְּיַד אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִים, הָרִי כָּאֵן עֶשְׂרָה.

בֵּין הָעֲרָבִים, בְּאַחַד עָשָׂר: הוּא עֲצָמוֹ בְּתַשְׁעָה, וְשָׁנִים בְּיָדָם שְׁנֵי זָרִי עֲצִים.

וּבְשִׁבְתָּ, בְּאַחַד עָשָׂר: הוּא עֲצָמוֹ בְּתַשְׁעָה, וְשָׁנִים בְּיָדָם שְׁנֵי בִזְוִי לְבוּנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים.

וּבְשִׁבְתָּ שְׁבִתוֹף הָחֹג, בְּיַד אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִים.

בקרבן התמיד, היו עסוקים מינימום 9 כהנים ומקסימום 12.

1 בקרבן עצמו, מנחתו ונסכיו השתתפו 9 כהנים (משנה ג).

2 בחג הסוכות בחול המועד, נוסף כהן שהחזיק צלוחית מים (ס"ה 10 כהנים).

3 ביום חול בין הערביים, 11 כהנים: לקרבן עצמו 9, ו- 2 שהביאו 2 גזירי עץ למזבח.

4 בשבת בתמיד של שחר, 11 כהנים. לקרבן עצמו 9, ו-2 שהביאו בזיכי הלבונה ללחם הפנים.
5 בשבת בחג הסוכות בתמיד של שחר, נוסף כהן שהחזיק צלוחית מים (ס"ה 12 כהנים).

משנה ו: כמה כהנים עסקו בהקרבת איל ?

איל קרב באחד עשר:

הבשר, בחמשה,

הקרבנים והסלת והיין: בשנים שנים.

האיל קרב ב- 11 כהנים:

- 1 חמישה כהנים ראשונים כמו בקרבן התמיד.
- 2 שני כהנים נשאו את הקרביים (ולא כהן אחד).
- 3 שני כהנים נשאו את הסולת של מנחת התמיד (ולא כהן אחד).
- 4 שני כהנים נשאו את היין לנסך של הקרבן (ולא כהן אחד).

משנה ז: מספר הכהנים שעסקו בהקרבת פר

פר קרב בעשרים וארבעה:

הראש והרגל: הראש באחד, והרגל בשנים.

העקץ והרגל: העקץ בשנים, והרגל בשנים.

הקזה והגרה: הקזה באחד, והגרה בשלשה.

שתי הידים בשנים.

שתי הדפנות בשנים.

הקרבנים והסלת והיין, בשלשה ושלשה.

במה דברים אמורים? בקרבנות צבור.

אבל בקרבן יחיד, אם רצה להקריב, מקריב.

הפושטן וניתוחן של אלו ואלו שוין.

1 עשרים וארבעה כהנים עסקו בהקרבתו.

1.1 כהן אחד העלה את הראש.

1.2 2 כהנים העלו את הרגל האחורית הימנית.

1.3 2 כהנים העלו את העוקץ (החלק האחורי של האליה).

1.4 2 כהנים העלו את הרגל האחורית השמאלית.

1.5 כהן אחד העלה את שומן החזה.

1.6 3 כהנים העלו את הגרה.

1.7 2 כהנים העלו את הרגליים הקדמיות ("הידיים").

1.8 2 כהנים העלו את הדפנות.

1.9 3 כהנים העלו את הקרביים.

1.10 3 כהנים העלו את הסולת.

1.11 3 כהנים העלו את היין לנסך.

2 בקרבנות היחיד, אם רצה, יכול כהן אחד לעשות את כל העבודה לבדו.

כותרת נוספת: הפושט וניתוח של קרבנות ציבור וקרבנות יחיד, כשרים בור ואין צריכים הגרלה

פרק ג

הנושאים העיקריים שבפרק: הקרבת קרבן התמיד, הפעולות שקדמו לו ושהיו אחריו.

מושגים:

בגדי הכהן הגדול:

בכל השנה עבד הכהן הגדול ב- 8 בגדים, והם: כתונת, מכנסים, מצופת, אבנט, מעיל, חושן, אפוד וציץ. הבגדים הללו נקראים בגדי זהב כיון שבארבעה מהם היה זהב. בחושן, באפוד, במעיל ובציץ. ביום הכפורים היו עבודות שהיו מיוחדות לאותו יום ועבודות שאינם מיוחדות לאותו יום. כשעשה את העבודות המיוחדות ליום הכפורים לבש בגדי לבן, והם הבגדים שלא היה בהם זהב. דהיינו: כתונת מכנסיים, אבנט ומצופת. בגדי לבן הם גם הבגדים שעבד בהם כהן הדיוט כל השנה.

משנה א: זמן שחיטת קרבן התמיד

אמר להם המקנה: "צאו וראו, אם הגיע זמן הנשחית".

אם הגיע, הרואה אומר: ב"רְקָאִי!"

מתחיא בן שמואל אומר: "האיר פני כל המזרח". "עד שבחברון" ? והוא אומר: "הן".

1 הממונה אומר לכהנים לעלות למקום גבוה כדי לראות היטב את עלות השחר.

2 החל ממתי אפשר לשחוט את התמיד ?

2.1 תנא קמא (ואין הלכה כמותו): כשהרואה אומר: "ברקאי" (האיר השחר).

2.2 מתניה בן שמואל: אפשר לשחוט רק לאחר שהרואה אומר:

2.2.1 "האיר כל המזרח,

2.2.2 וכשואלים אותו: עד שבחברון, הוא עונה "הן".

משנה ב: מדוע היה צריך להקפיד לראות היטב את עלות השחר ?

וְלָמָּה הַצְּרִיכוֹ לְכַרְךָ?

שֶׁפַעַם אַחַת עָלָה מְאוֹר הַלְּבָנָה, וְדָמוֹ שֶׁהָאִיר הַמְּזֻרָח, וְשָׁחַטוּ אֶת הַתָּמִיד, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׁרָפָה.

הוֹרִידוּ כֶּהֵן גְּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה.

זֶה הַכֶּלֶל הִיָּה בַּמִּקְדָּשׁ: כָּל הַפְּסִיף אֶת רִגְלָיו, טַעֲנוֹן טְבִילָה, וְכָל הַפְּסִיל מִיָּם, טַעֲנוֹן קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרִגְלָיִם. מַעֲשֵׂה שֶׁהִיָּה:

- 1 פעם אחת עלתה הלבנה בשחר וחשבו שזו זריחה, ושחטו את התמיד.
- 2 אח"כ היו צריכים להוציאו לבית השריפה.

כּוֹתֵרֶת נוֹסֶפֶת: לְאַחַר שֶׁהָאִיר כָּל הַמְּזֻרָח יָרַד הִכְהֵן לְמַבּוּל לְפָנֵי הַשְּׁחִיטָה.

כּוֹתֵרֶת נוֹסֶפֶת: כֶּהֵן הָעוֹבֵד בַּמִּקְדָּשׁ, טַעֲנוֹן טְבִילָה אִם עוֹשֶׂה צְרִיכוֹ, וּמַעֲנוֹן קִדּוּשׁ יָדָיִם וְרִגְלָיִם אִם מַטִּיל מִיָּמוֹ.

משנה ג: דיני חיוב טבילה במקדש ביום רגיל וביום הכפורים

אִין אָדָם וְנָכְס לְעֹזְרָה לְעִבּוּדָה אֶפְלוּ טְהוֹר, עַד שֶׁיִּטְבַּל.

חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וְעֵשְׂרֵה קִדּוּשִׁין, מוֹבֵל כֶּהֵן גְּדוֹל וּמִקְדָּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, וְכֹלֵן בַּקִּדְשׁ עַל בֵּית הַפְּרוּה, חוּץ מִזֶּה בְּלִבְדוֹ.

- 1 אדם נכנס לעזרה רק לאחר שטבל.
- 2 כהן גדול ביום הכפורים טבל חמש טבילות, ורחץ ידיו ורגליו 10 פעמים.
- 3 כל הטבילות טבל על בית הפרווה בעזרה, חוץ מהראשונה שהייתה מחוץ לעזרה.

משנה ד: תאור עבודת הכהן הגדול בתחילת יום הכפורים

פָּרְסוּ סְדִין שֶׁל בּוֹן בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם.

פָּשַׁט יָרֵד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּן.

הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב, וְלִבְשׁ וְקִדְשׁ יָדָיו וְרִגְלָיו.

הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתָּמִיד.

קָרְצוּ, וּמָרַק אַחֵר שֶׁחִיטָּה עַל יָדוֹ.

קָבַל אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ.

נָכַס לְהַקְטִיר קִמְרַת שֶׁל שַׁחַר,

וּלְהַטִּיב אֶת הַנְּרוֹת,

וּלְהַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֲבָרִים

וְאֶת הַחֲבִיתִין וְאֶת הַיָּיִן.

1 הטבילה הראשונה ולבישת בגדי הקודש:

- 1.1 יצרו מחיצה בינו ובין העם בעזרת סדין.
- 1.2 פשט בגדי חול שלו, טבל טבילה ראשונה והתנגב,
- 1.3 לבש את בגדי הזהב (ראה מושיגים), רחץ ("קדש") ידיו ורגליו לכבוד הבגדים שלבש.
- 2 שחיטת התמיד וזריקת הדם:
  - 2.1 הביאו לכהן את הכבש של קרבן התמיד.
  - 2.2 קרצו (שחיטה ברוב 2 סימנים בלבד), ומסרו לכהן אחר לסיים את השחיטה.
  - 2.3 קבל את הדם וזרקו על המזבח.
- 3 המשך העבודות:
  - 3.1 נכנס להיכל להקטיר קטורת על מזבח הזהב.
  - 3.2 הטיב את הנרות.
  - 3.3 הקריב את הראש ושאר האיברים של עולת התמיד.
  - 3.4 הקריב את מנחת החביתין, וניסך את היין על המזבח.

משנה ה: זמן הקטרת הקטורת

קִמְרַת שֶׁל שַׁחַר הִיָּתָה קָרְבָּה בֵּין דָּם לְאֲבָרִים.

שֶׁל בֵּין הָעֲרִבִים, בֵּין אֲבָרִים לְנִסְכִּים.

אִם הִיָּה כֶּהֵן גְּדוֹל זָקֵן אוֹ אֶסְטָנִים,

מַחְסִין לוֹ חֲסִין וּמַטִּילִין לְחוּץ הַצֹּנוֹן, כְּדִי שֶׁתַּפּוּג צִנְתָּן.

1 קטורת של שחר, נעשתה בין שחיטת תמיד של שחר, ובין הקרבת איבריו.

2 קטורת של בין הערביים, נעשתה בין הקרבת איבריו של תמיד, להקרבת נסכיו.

כותרת נוספת: חימום המים של המקוה

אם הכהן הגדול הוא זקן או איסטניס:

1 מכינים מטילי ברזל חמים מערב יום כפורים.

2 מטילים אותם לתוך מי המקוה ביום הכפורים כדי לחמם את המים.

משנה ו: טבילה וקידוש ידיים ורגליים לאחר הקרבת קרבן התמיד

הביאוהו לבית הפרוה, ובקדש היטה.

פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם.

קדש ידיו ורגליו, ופשט.

רבי מאיר אומר: פשט, קדש ידיו ורגליו.

יד וטבל, עלה ונסתפג.

הביאו לו בגדי לבן, לבש וקדש ידיו ורגליו.

1 הביאו את הכהן הגדול לבית הפרוה שעל גבה היה מקוה טבילה.

2 יצרו מחיצה בינו ובין העם בעזרת סדין.

3 קידוש ידיים ורגלים לכבוד הבגדים:

3.1 תנא קמא: תחילה קידש ידיו ורגליו, ואח"כ פשט את הבגדים.

3.2 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): תחילה פשט את הבגדים ואח"כ קידש ידיו ורגליו.

4 טבל (טבילה שניה), עלה והתנגב.

5 לבש בגדי לבן.

6 קידש ידיו ורגליו לכבוד הבגדים שלבש.

משנה ז: עלותם של בגדי הלבן שלבש הכהן הגדול

בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה,

ובין הערבים הנדוין של שמונה מאות זה, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

בשחר היה לובש של שמונה עשר מנה,

ובין הערבים של שנים עשר מנה, הכל שלשנים מנה.

אלו משל צבור.

ואם רצה להוסיף, מוסיף משלו.

1.1 רבי מאיר:

1.1.1 בשחר לבש בגדי לבן מהעיר פילוסין שערכם שנים עשר מנה.

1.1.2 בין הערביים לבש בגדי לבן שבאו מהודו, שערכם שמונה מנה.

1.2 חכמים:

1.2.1 בשחר לבש בגדי לבן שערכם שמונה עשרה מנה.

1.2.2 בין הערביים לבש בגדי לבן שערכם שנים עשר מנה.

1.2.3 ס"ה ערך הבגדים 30 מנה.

2 עלות הבגדים שולמה משל הקדש.

3 אם רוצה הכהן לקנות בגדים יקרים יותר (בין לרבי מאיר ובין לחכמים), מוסיף משלו.

משנה ח: וידוי הכהן הגדול על פרו

בא לו אצל פרו, ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח,

ראשו לדרום ופניו למערב,

והכהן עומד במוצח ופניו למערב,

וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכף היה אומר:

"אנא השם, עויתי פשעתי חטאתי לפניך, אני וביתי.

אנא השם, כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים, נשעויתי ונשפעתתי ונשחטאתי לפניך, אני וביתי,

ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא מז, ל): "כי ביום הזה יכפר עליכם" וגו'.

והן עונין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

1 הלך הכהן הגדול אל הפר שלו, שעמד בין האולם והמזבח בצפון העזרה.

2 כיוון עמידתו של הפר מצפון לדרום, וראשו מסובב למערב.

3 הכהן הגדול אחוריו למזרח ופניו למערב.

4 סומך 2 ידיו על הפר, ואומר את הוידוי על עצמו ועל בני ביתו.

5 הכהנים והעם כששמעו את השם המפורש, אמרו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

משנה ט: הכהן הגדול ניגש לבצע את ההגדלה בין 2 השעירים

בא לו למזרח העזרה, לצפון המזבח,

- הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו.**
ושם שני שעירים, וקלפי היתה שם ובה שני גורלות.
של אשכנז היו, ועשאן בן גמלא של זהב, והיו מזכירין אותו לשבח.
 1 לאחר סיום הווידוי, עבר הכהן הגדול למזרח העזרה מצפון המזבח.
 2 מימינו סגנו, ומשמאלו ראש בית אב של אותו יום.
 3 במקום שבו עמד, היו 2 השעירים וקלפי שבה היו הגורלות.
 4 הגורלות היו עשויים בתחילה מעץ וכן גמלא עשאן זהב, והזכירו אותו לשבח על כך.

משנה י': שמות האנשים שהזכירו אותם לטובה כיוון שחידשו דבר במקדש

- בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור, שלא היו לו אלא שנים.**
ואף הוא עשה מוכני לכיור,
שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה.
מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב.
הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל.
ואף היא עשתה סבלא של זהב, שפרשת סוטה כתובה עליה.
ניקנור, נעשו נסים לדלתותיו,
והיו מזכירין אותו לשבח.
- 1 בן קטין:
 1.1 עשה 12 ברזים לכיור במקום 2 שהיו בו לפני כן.
 1.2 עשה גלגל עץ שבעזרתו שיקעו את הכיור בבור מים.
 1.3 וע"י כך מי הכיור לא היו נפסלים בלינה.
 2 מונבז המלך" ציפה בזהב את כל ידיות הכלים שהשתמשו בהם ביום הכפורים.
 3 הילני אמו של מונבז המלך:
 3.1 עשתה נברשת של זהב שקבעה על פתחו של ההיכל.
 3.2 הכינה טבלה של זהב שעליה כתובה פרשת סוטה.
 4 ניקנור: הביא דלתות לשערי המקדש ונעשה בהם נס.
 5 את כל אלה הזכירו לטובה על המעשים שעשו.

משנה יא': שמות אנשים שהזכירו אותם לגנאי

- ואלו לגנאי:**
של בית גרמו, לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים.
של בית אבטינס, לא רצו ללמד על מעשה הקמח.
הגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד.
בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב.
על הראשונים נאמר: (משלי י, ז) "זכר צדיק לברכה",
ועל אלו נאמר: (שם) "ושם רשעים ירקב".
- 1.1 בית גרמו: ידעו לאפות את לחם הפנים, ולא רצו ללמד זאת לאחרים.
 1.2 בית אבטינס: ידעו ליצר עשן קטורת שמיממר ישר, ולא רצו ללמד זאת לאחרים.
 1.3 הגרס בן לוי: ידע להנעים קולו בזמר, ולא רצה ללמד זאת לאחרים.
 1.4 בן קמצר: ידע לכתוב בצורה מיוחדת, ולא רצה ללמד זאת לאחרים.
 2 על אלה שהוזכרו לטובה נאמר: "זכר צדיק לברכה".
 3 על אלה שהוזכרו לגנאי נאמר: "ושם רשעים ירקב".

פרק ד

הנושאים העיקריים שבפרק: הגרלת השעירים, קשירת לשון של זהורית על השעירים, וידוי הכהן הגדול על השעירים, שחימת פר של כהן גדול, הכנת המחתה עם הגחלים לצורך הקטרת הקטורת, הבדלים בין יום הכפורים ובין ימים רגילים,

משנה א': תאור ביצוע ההגרלה לגבי 2 השעירים ע"י הכהן הגדול

- טרף בקלפי והעלה שני גורלות. אחד כחוב עליו: "לשם", ואחד כחוב עליו: "לעזאזל".**
הסגן מימינו, וראש בית אב משמאלו.
אם של שם עלה בימינו, הסגן אומר לו: "אישי כהן גדול, הגבה ימיןך" !
ואם של שם עלה בשמאלו, ראש בית אב אומר לו: "אישי כהן גדול, הגבה שמאלך" !
נתן על שני השעירים ואומר: "לה חטאת".
רבי ישמעאל אומר: לא היה צריך לומר: "חטאת", אלא "לה".
והן עונין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".
- 1 נענע את הקלפי והוציא מתוכה שני גורלות. על אחד כתוב: "לשם", ועל השני: "לעזאזל".

- 2 בזמן ההגרלה סגן הכהנים עמד לימינו של הכהן הגדול וראש בית אב לשמאלו.
 3 לגבי הגורל שכתוב עליו "לשם":
 3.1 אם הגורל היה ביד ימין, סגן הכהן הגדול אומר לו: "הגבה ימינך".
 3.2 אם הגורל היה ביד שמאל, סגן הכהן הגדול אומר לו: "הגבה שמאלך".
 4 נתן את הגורל שבימינו על השעיר שלימינו, ואת הגורל שבשמאלו על השעיר שלשמאלו.
 5 כשהוא נותן את הגורל שכתוב עליו "לשם" הוא אומר:
 5.1 תנא קמא: "לשם חטאת".
 5.2 רבי ישמעאל: "לשם".
 6 כשהכהנים והעם שמעו את השם המפורש, אמרו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

משנה ב: קשירת לשון של זהורית ל- 2 השעירים,

**קָשַׁר לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח,
וְהַעֲמִידוּ כְּנֹגַד בֵּית שְׁלֹחוֹ,
וּלְנִשְׁחָם כְּנֹגַד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ.**

**בֵּא לֹא אֶצֶל פְּרוֹ שְׁנִיָּה, וְסוּמַךְ יָדָיו עָלָיו וּמְתוּדָה.
וְכַף הִיָּה אוֹמֵר: "אֲנֵא הַשֵּׁם, עוֹיְתִי פִּשְׁעֵי חַטָּאתִי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהֱרֹן עִם קְדוֹשֶׁיךָ.
אֲנֵא הַשֵּׁם, כִּפּוֹר נָא לְעוֹנוֹת וּלְפִשְׁעֵי וּלְחַטָּאִים,
שְׁעוֹיְתִי וּשְׁפִשְׁעֵי וּשְׁחַטָּאתִי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהֱרֹן עִם קְדוֹשֶׁיךָ,
כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדְּךָ (ויקרא טו, ל):
"כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְמַהֵר אֶתְכֶם, מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנֵי ה' תְּטַהֲרוּ".
וְהֵן עוֹנֵי אֶחָרָיו: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".**

1 לשעיר המשתלח:

- 1.1 קשר הכהן הגדול לשון של זהורית בין קרניו.
 1.2 העמידו מול השער שממנו היה משתלח לעזאזל.
 2 לשעיר הנשחט קשר לשון של זהורית בצווארו.
כותרת נוספת: ווידוי הכהן הגדול על חטאיו וחטאי אחיו הכהנים
 3 בא פעם שניה אל פרו:
 3.1 סמך ידיו עליו, והתוודה על עוונותיו ועוונות אחיו הכהנים.
 3.2 כשהכהנים והעם שמעו את השם המפורש, אמרו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

משנה ג: שחיטת הפר של הכהן הגדול,

**שִׁחְטוּ וְקַבַּל בְּמִזְרֵק אֶת דָּמוֹ,
וּחֲנוּ לְמִי שֶׁהוּא מְמַרְס בּוֹ עַל הַרֹבֵד הַרְבִּיעִי שֶׁבַּהֶיכָל, כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְרַשׁ.**

**נָטַל מִחֲתָה וְעֵלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
וּפָנָה גְּחִלִּים אֵילָף וְאֵילָף, וְחוֹתָה מִן הַמַּעֲבֹלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת,
וַיֵּרֵד וְהִנִּיחָה עַל הַרֹבֵד הַרְבִּיעִי שֶׁבְּעֶזְרָה.**

- 1 שחט הכהן הגדול את פרו וקבל את הדם במזרק.
 2 נתן את המזרק עם הדם לכהן אחר למרס בו (לנער את הדם ולערבבו).
 3 הכהן הממרס עמד על הרובד (שורת אבנים) הרביעית שמחוץ להיכל.

כותרת נוספת: הכנת המחטה עם הגחלים לצורך הקטרת הקטורת

- 1 נטל הכהן מחטה ועלה לראש המזבח.
 2 אסף גחלים מעוכלות ונתנם במחטה וירד מהמזבח.
 3 הניח את המחטה עם הגחלים על הרובד הרביעי ליד הממרס.

משנה ד: הבדלים בין יום הכפורים ובין ימים רגילים לגבי הקטרת הקטורת

**בְּכָל יוֹם הִיָּה חוֹתָה בְּשֵׁל כֶּסֶף וּמַעֲרָה בְּחוּף שֶׁל זָהָב,
וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֵׁל זָהָב וְכֶה וְכֶה הִיָּה מְכַנִּיס.
בְּכָל יוֹם חוֹתָה בְּשֵׁל אַרְבַּעַת קַבִּין, וּמַעֲרָה בְּחוּף שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין,
וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֵׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וְכֶה הִיָּה מְכַנִּיס.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם חוֹתָה בְּשֵׁל סָאָה וּמַעֲרָה בְּחוּף שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין,
וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֵׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְכֶה הִיָּה מְכַנִּיס.
בְּכָל יוֹם הִיָּתָה כְּבֻדָּה, וְהַיּוֹם קֵלָה.
בְּכָל יוֹם הִיָּתָה יָדָה קְצָרָה, וְהַיּוֹם אֶרְפָּה.
בְּכָל יוֹם הִיָּה זָהָבָה יָרֵק, וְהַיּוֹם אָדָם; דְּבָרֵי רַבִּי מְנַחֵם.
בְּכָל יוֹם מְקַרֵּב פָּרִס בְּשַׁחְרִית וּפָרִס בֵּין הָעֶרְבִים, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מֵלֵא חֲפָזָיו.
בְּכָל יוֹם הִיָּתָה דָּקָה, וְהַיּוֹם דָּקָה מִן הַדָּקָה.**

- 1 הבדלים בטיב המחטה שחותה בה גחלים:
- 1.1 ביום רגיל היה חותה במחטה של כסף ושוֹפך את הגחלים לתוך מחטה של זהב.
  - 1.2 ביום הכפורים, היה חותה במחטה של זהב ובה היה נכנס לקודש.
- 2 הבדל בגודל המחטה:
- 2.1 תנא קמא:
    - 2.1.1 ביום רגיל חותה במחטה של 4 קבין ושוֹפך למחטה של 3 קבין.
    - 2.1.2 ביום הכפורים חותה במחטה של 3 קבין ובה היה נכנס.
  - 2.2 רבי יוסי (ואין הלכה כמותו):
    - 2.2.1 ביום רגיל חותה במחטה של 6 קבין ושוֹפך למחטה של 3 קבין.
    - 2.2.2 ביום כפור חותה בשל 3 קבין ובה היה נכנס.
- 3 הבדל במשקל המחטה:
- 3.1 ביום רגיל המחטה הייתה כבדה (דופנה עבה).
  - 3.2 ביום הכפורים, המחטה הייתה קלה (דופנה דק).
- 4 הבדל בידית המחטה:
- 4.1 ביום רגיל ידית המחטה הייתה קצרה.
  - 4.2 ביום הכפורים ידית המחטה ארוכה.
- 5 רבי מנחם: הבדל בצבע הזהב:
- 5.1 ביום רגיל צבע הזהב של המחטה שבה היה נכנס לקודש היה צהוב.
  - 5.2 ביום הכפורים צבע הזהב היה אדום.
- 6 הבדל במספר הפעמים שהיו מקטירים קטורת:
- 6.1 ביום רגיל מקטירים פעמיים, חצי מנה בבקר וחצי בנה בין הערביים.
  - 6.2 ביום הכפורים מוסיפים, קטורת מלוא חופניו שנכנסים אתה לקודש הקודשים.
  - 6.3 הבדל באיכות סממני הקטורת:
- 7 ביום רגיל שחיקת סממני הקטורת הייתה ברמה של "דקה".
- 8 ביום הכפורים השחיקה הייתה ברמה של "דקה מן הדקה".

משנה ה': הבדלים נוספים שהיו במקדש בין יום הכפורים לשאר הימים

- בְּכָל יוֹם כִּהְנִים עוֹלִים בְּמִזְבֵּחַ שֶׁל כֶּבֶשׂ וַיִּוָּרְדוּ בְּמַעְרְבוֹ, וְהַיּוֹם כִּהְנִי גְדוֹל עוֹלָה בְּאֶמְצַע וַיִּוָּרְדוּ בְּאֶמְצַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כִּהְנִי גְדוֹל עוֹלָה בְּאֶמְצַע וַיִּוָּרְדוּ בְּאֶמְצַע. בְּכָל יוֹם כִּהְנִי גְדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיּוֹתוֹן שֶׁל זֶהָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כִּהְנִי גְדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיּוֹתוֹן שֶׁל זֶהָב.**
- 1 הבדל בעליה ובירידה של הכהנים בכבש המזבח:
- 1.1 תנא קמא:
    - 1.1.1 ביום רגיל כהנים עולים במזרח הכבש, ויורדים במערבו.
    - 1.1.2 ביום הכפורים כהן גדול עולה באמצע הכבש, וגם יורד באמצעו.
  - 1.2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): תמיד כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע.
- 2 הבדל בקידוש ידיים ורגליים:
- 2.1 תנא קמא:
    - 2.1.1 ביום רגיל כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מהכיוור.
    - 2.1.2 ביום הכפורים כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון (כד) של זהב.
  - 2.2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): תמיד כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב.

משנה ו': מספר המערכות שהיו על המזבח

- בְּכָל יוֹם הָיוּ שֵׁם אַרְבַּע מַעְרָכוֹת, וְהַיּוֹם חֲמֵשׁ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שְׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם, וְהַיּוֹם שְׁלֹשׁ.**
- 1 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): בכל יום היו 4 מערכות וביום כפור 5.
- 2 רבי יוסי:
- 2.1 בכל יום היו 3 מערכות (מערכה גדולה, מערכה של קטורת, מערכה לקיום האש).
  - 2.2 ביום הכפורים היו 4 מערכות (מערכה נוספת לקטורת שמיוחדת ליום הכפורים).
  - 3 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): בכל יום היו 2 מערכות וביום כפור 3.

====

פרק ה

הנושאים העיקריים שבפרק: תיאור הקטרת הקטורת וההזאות של דם הפר ודם השעיר

משנה א: תאור הקטרת הקטורת בקודש הקודשים ע"י הכהן הגדול

הוציאו לו את הכף ואת המחתה,
 וחפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף.
 הגדול לפי גדלו, והקטן לפי קטנו. וכף היתה מדה.
 נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו.
 היה מהלך בהיכל, עד שסגיע לבין שתי הפרכות, המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים,
 וביניהן אמה.
 רבי יוסי אומר: לא היתה שם אלא פרכת אחת בלבד,
 שנקרא (שמות כו, לג): "והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים".
 החיצונה היתה פרופה מן הדרום, והפנימית מן הצפון.
 מהלך ביניהן, עד שסגיע לצפון.
 הגיע לצפון, הופך פניו לדרום, מהלך לשמאלו עם הפרכת, עד שהוא מגיע לארון.
 הגיע לארון, נתן את המחתה בין שני הבדים,
 צבר את הקטרת על גבי גחלים,
 ונתמלא כל הבית כלו עשן.
 יצא וקא לו בדרך בית כניסתו,
 ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון,
 ולא היה מאריך בתפלתו, שלא להכעית את ישראל.

- 1 הוציאו לו כף של זהב ריקה מלשכת הכלים, ומחתה מלאה קטורת מלשכת בית אבטינס.
- 2 חפן מלוא חופניו קטורת מהמחתה ונתנה לתוך הכף.
- 3 ולא הייתה מידה קבועה, אלא מלא חופניו של הכהן זו מידתה.
- 4 לקח את המחתה של הגחלים מהרובד הרביעי בימינו, ואת הכף עם הקטורת בשמאלו.
- 5 נכנס להיכל לכיוון 2 הפרוכות שמבדילות בין ההיכל ובין קודש הקודשים.
- 6 המרחק בין הפרוכות היה אמה.
- 7 רבי יוסי אומר: הייתה שם רק פרוכת אחת.
- 8 הפרוכות החיצונית, ראשה היה פתוח בצד דרום.
- 9 הפרוכות הפנימית ראשה היה פתוח בצד צפון.
- 10 נכנס מצד דרום אל בין 2 הפרוכות, הלך ביניהם ויצא לקודש הקודשים מצד צפון.
- 11 הלך בקודש הקודשים לכיוון דרום כשהפרוכות לשמאלו, עד שהגיע למקום ארון העדות.
- 12 הניח את המחתה של הגחלים מול בין הבדים של הארון.
- 13 חפן חזרה את הקטורת מהכף אל תוך חופניו, ונתנה על גבי הגחלים שבמחתה.
- 14 המתין שם עד שהתמלא הבית עשן.
- 15 יצא חזרה אל ההיכל בדרך שנכנס.
- 16 בהגיעו להיכל התפלל תפילה קצרה על עם ישראל.
- 17 לא האריך בתפילתו שלא להפחיד את העם, ויצא מההיכל לעזרה.

משנה ב: תאור הנחת המחתה עם הגחלים בקודש הקודשים

משננטל הארון,
 אכן היתה שם מימות נביאים ראשונים, ושתייה היתה נקראת,
 גבוהה מן הארץ שלש אצבעות, ושליה היתה נותן.
 1 אכן היתה בקודש הקודשים מימות נביאים ראשונים ו"שתיה" שמה.
 2 גובה האבן 3 אצבעות.
 3 בבית שני על אותה אבן הניח הכהן את המחתה עם הגחלים ונתן לתוכה את הקטורת.

משנה ג: תאור ההזאות של דם הפר בקודש הקודשים

נטל את הדם מפי שתייה מרס בו,
 נכנס למקום שנוכנס, ועמד במקום שעמד,
 והזה מסונו אחת למעלה ושבע למטה,
 ולא היה מחפז להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף.
 וכף היתה מונה:
 "אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע".
 יצא והניחו על פן הנהב שבהיכל.
 1 לאחר שסיים תפילתו הקצרה, נטל את המזרק עם דם הפר ממי שהיה ממרס בו.
 2 חזר לקודש הקודשים למקום שהיה בשעת הקטרת הקטורת.

- 3 הוזה מן הדם הזאה אחת כלפי מעלה ו-7 הזאות כלפי מטה.
- 4 לא התכוון להזות על חודה העליון של הכפורת ולא על עובייה.
- 5 התכוון להצליף באוויר כנגד הפרוכת.
- 6 כשמנה את ההזאות, לראשונה מנה אחת, לאחרות הזכיר גם את הראשונה.
- 7 כשסיים להזות יצא מקודש הקודשים והניח את המזרק עם שארית הדם על כן הזהב שבהיכל.

משנה ד: תאור הזאת דם השעיר בקודש הקודשים

הביאו לו את השעיר, שחטו וקבל במזרק את דמו. נכנס למקום שנקנס, ועמד במקום שעמד, והזה מפניו אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה, אלא כמצליף. וכך היה מונה: "אחת, אחת ואחת, אחת ושמים, וכו'". יצא והניחו על כן השני שהיה בהיכל. רבי יהודה אומר: לא היה שם אלא כן אחד בלבד. נטל דם הפר והניח דם השעיר,

והזה מפניו על הפרכת שנקננד הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתכוון וכו'. וכך היה מונה, וכו'. נטל דם השעיר והניח דם הפר, והזה מפניו על הפרכת שנקננד הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע למטה, וכו'. ערה דם הפר לתוך דם השעיר, ונתן את הפלא בריקו.

- 1 לאחר שהניח את שארית דם הפר על הכן יצא לעזרה.
- 2 הביאו לו את השעיר שעלה עליו הגורל להשם.
- 3 שחטו וקבל במזרק את דמו.
- 4 נכנס עם המזרק לקודש הקודשים.
- 5 הוזה את הדם כמו שהוזה את דם הפר (אחת למעלה, ו-7 למטה).
- 6 יצא מקודש הקודשים והניח את המזרק עם שארית הדם על כן.
- 7 על איזה כן הניח את המזרק עם דם השעיר?
- 7.1 תנא קמא: 2 כנים היו שם והניח את דם השעיר על הכן השני.
- 7.2 רבי יהודה:
- 7.2.1 כן אחד היה שם.
- 7.2.2 לקח את המזרק עם דם הפר מהכן, והניח במקומו את המזרק עם דם השעיר.

כותרת נוספת: הזאת דם הפר ודם השעיר בהיכל

- 1 הלך הכהן הגדול עם דם הפר אל הפרוכת בצד של ההיכל, כנגד הארון מבחוץ.
- 2 הוזה הזאה אחת בכוון מעלה ו-7 הזאות בכוון מטה,
- 3 לא התכוון להזות למעלה או למטה אלא להצליף כלפי מעלה וכלפי מטה.
- 4 חזר והניח את שארית דם הפר ולקח את שארית דם השעיר.
- 5 הוזה מדם השעיר אל מול הפרוכת שבהיכל, כשם שהוזה מדם הפר.
- 6 ערבב יחד את שאריות הדמים שהיו בשני המזרקים.

משנה ה: הזאת הדם על קרנות מזבח הזהב

- "ויצא אל-המזבח אשר לפני-ה" (ויקרא טז, יח) זה מזבח הזהב. התחיל מחטא ויורד. מהיכן הוא מתחיל? מקרן מזרחית-צפונית, צפונית-מערבית, מערבית-דרומית, דרומית-מזרחית, מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון, משם היה גומר על מזבח הפנימי. רבי אליעזר אומר: במקומו היה עומד ומחטא. ועל כן היה נותן מלמטה למעלה, חוץ מזו שהיתה לפניו, שעליה היה נותן מלמעלה למטה.**
- 1 הלך הכהן הגדול להזות את השאריות על מזבח הזהב שבהיכל.
  - 2 הוזה על קרנות המזבח מלמעלה למטה לפי הסדר הבא:
    - 2.1 על קרן מזרחית צפונית.
    - 2.2 על קרן צפונית מערבית.
    - 2.3 על קרן מערבית דרומית.
    - 2.4 על קרן דרומית מזרחית.
  - 3 מהקרן שבה התחיל להזות במזבח שבעזרה, בקרן זו גמר במזבח שבהיכל.
  - 4 כיצד היה מזה:
  - 4.1 תנא קמא: עמד ליד כל קרן והוזה עליה מלמעלה למטה.

4.2 רבי אליעזר:

- 4.2.1 עמד בקרן מזרחית צפונית (שבא התחיל את ההזאות) ומשם הזה על כל הקרנות.
- 4.2.2 על כל הקרנות הזוה מלמטה למעלה.
- 4.2.3 על קרן שעומד לידה הזוה מלמעלה למטה.

משנה ו: סיום ההזאות על מזבח הזהב ושפיכת שאריות הדמים

הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים, ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון, ומערין לגנין לזבל, ומועלין בהן.

1 לאחר סיום ההזאות על קרנות מזבח הזהב, הזה על החלק העליון של המזבח 7 פעמים. הדם שנשאר:

- 2.1 לאחר הזאה על מזבח הזהב, שפכו בנקב המערבי שהיה ביסוד של המזבח.
- 2.2 לאחר הזאה על מזבח החיצון, שפכו בנקב הדרומי שהיה ביסוד של המזבח.
- 3 שאריות הדם בשני הנקבים התערבבו באמת המים שבעזרה, והמשיכו לנחל קדרון.
- 4 שאריות הדם היו נמכרים לגננים, והנהגה מהם ללא תשלום מעל בהקדש.

משנה ז: מה הדין אם השתבש הסדר של עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים ?

כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר, אם הקדים מעשה לחברו, לא עשה כלום. הקדים דם השעיר לדם הפר, יחזר ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר. ואם עד שלא נמר את המתנות שבפנים, נשפך הדם, יביא דם אחר ויחזר ויזה בתחלה בפנים. וכן בהיכל, וכן במזבח הזהב, שכלן כפרה בפני עצמן. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: מקום שפסק, משם הוא מתחיל.

- 1 כל עבודות שעובד הכהן הגדול בקודש הקודשים ובהיכל צריכים להיות על הסדר.
- 2 אם הקדים פעולה מאוחרת ועשאה מוקדם יותר צריך לחזור ולעשותה על הסדר.
- 3 אם הזה תחילה מדם השעיר ואח"כ מדם הפר:
  - 3.1 אם מדובר בהזאות שבהיכל, יחזור ויזה מדם השעיר.
  - 3.2 [אם מדובר בהזאות שבקודש הקודשים, יחזור וישחט שעיר אחר ויזה מדמו].
- 4 אם נשפך דם הפר או דם השעיר קודם שסיים כל ההזאות:
  - 4.1 תנא קמא: אם לא סיים את ההזאות:
    - 4.1.1 אם בקודש הקודשים, ישחט בהמה חדשה ויתחיל את ההזאות בקודש הקודשים מחדש.
    - 4.1.2 אם בהיכל, ישחט בהמה חדשה ויתחיל את ההזאות שבהיכל מחדש.
    - 4.1.3 אם על מזבח הזהב, ישחט בהמה חדשה ויתחיל את המתנות על המזבח מחדש.
    - 4.1.4 כל הזאה מהווה כפרה לעצמה ואם הסתימה, אין צורך לחזור עליה.
  - 4.2 רבי אליעזר ורבי שמעון (ואין הלכה כמותם):
- 4.2.1 אינו צריך לחזור ולהזות את מה שכבר היזה (כגון: אם גמר 3 הזהות ממשיך מהרביעית).
- 4.2.2 מביא דם אחר במקום הדם שנשפך, וממשיך את ההזאות ממקום שפסק.

פרק ו

הנושאים העיקריים שבפרק: דינים הקשורים לשעיר המשתלח ולתהליך שילוחו למדבר.

משנה א: דין אחידות בשני השעירים

שני שעירי יום הכפורים, מצותן שיהיו שניהן שוין במראה, ובקומה, ובדמים, ובלקייחן כאחד. ואף על פי שאינן שוין, כשרין. לקח אחד היום ואחד למחר, כשרין. מת אחד מהן, אם עד שלא הגריל מת, יקח זוג לשני. ואם משהגריל מת, יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחלה, ויאמר אם של נסם מת: "זה שעלה עליו הגורל לנשם" יתקים תחתיו. ואם של עזאזל מת: "זה שעלה עליו הגורל לעזאזל" יתקים תחתיו. והשני, ירעה עד שייסתאב וימכר, ויפלו דמיו לנדבה, שאין חטאת צבור מטה. רבי יהודה אומר: תמות. ועוד אמר רבי יהודה: נשפך הדם, ימות המשתלח; מת המשתלח, ישפך הדם.

- 1 שני השעירים צריכים להיות שווים בנושאים הבאים:
  - 1.1 בצבעם.
  - 1.2 בקומתם.
  - 1.3 במחיר שמשלמים עבורם.
  - 1.4 בזמן קנייתם.
- 2 בדיעבד, אם אינם שווים באחד מהדברים דלעיל, גם כן כשרים.
- 3 אם מת אחד מהשעירים לפני ההגרה, ייקח שעיר אחר במקומו.
- 4 אם מת לאחר ההגרה, יקנו 2 שעירים חדשים ויחזרו על ההגרה.
  - 4.1 אם של "שם" מת, יאמר הכהן: "השעיר שעלה בגורל ל"השם" יהיה תחתיו".
  - 4.2 אם של "עזאזל" מת, יאמר הכהן: "השעיר שעלה בגורל ל"עזאזל" יהיה תחתיו".
- 5 מי מ- 3 השעירים החיים יישאר לעבודת המקדש?
  - 5.1 תנא קמא:
    - 5.1.1 השני מההגרה האחרונה ירעה עד שיסתאב ויימכר, ודמיו ילכו לעולות נדבה.
    - 5.1.2 השעיר הוא חטאת צבור ולכן אין ממיתים אותה.
  - 5.2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו):
    - 5.2.1 ימות השעיר השני מההגרה הראשונה.
    - 5.2.2 הצבור יתכפר בזוג החדש.
- 6 אם נשפך דם של השעיר הנשחט:
  - 6.1 יעשו הגרלה חדשה.
  - 6.2 תנא קמא: השעיר שעלה עליו הגורל ל"השם", יבוא במקום השעיר שנשחט.
  - 6.3 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): ימות השעיר השני ויתכפר הצבור בזוג החדש.
- 7 אם מת השעיר המשתלח לאחר שנשחט השעיר ל"השם", ולא הושלמו ההזאות:
  - 7.1 תישפך שארית הדם.
  - 7.2 יגרילו הגרלה חדשה ויתכפר הציבור ב- 2 השעירים החדשים.

משנה ב: אמירת היודי של הכהן הגדול על השעיר המשתלח

- בֹּא לֹא אֶצֶל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח,**
וְסוּמָךְ שָׁתִי יָדוּ עָלָיו וּמְתוּדָה.
וְכִף הִיָּה אֹמְרָ: אֲנִי הַשֵּׁם, עוֹן, פְּשָׁעוֹ, חַטָּאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל.
אֲנִי בָשָׂם, כִּפֹּר נָא לְעוֹנוֹת וּלְפִשְׁעֵי וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹנוֹ וְשִׁפְטָעוֹ וְשִׁחַמָּאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ, לֵאמֹר (וַיִּקְרָא מֹ, ל):
"כִּי-בִיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עַל־כֵּם לְמַהֵר אֶתְכֶם, מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לְפָנַי ה' תִּטְהַרוּ".
וְהַפְּהִינִים וְהַעֵם הַעוֹמְדִים בְּעִזְרָה, כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שֵׁם הַמִּפְרָשׁ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל,
הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".
- 1 לאחר שסיים הכהן הגדול את כל ההזאות, בא אל השעיר המשתלח, שעמד בשער המזרח.
    - 2 סמך ידו עליו והתוודה על עוונות בני ישראל.
    - 3 כשהכהנים והעם היו שומעים את השם המפורש יוצא מפי כהן גדול:
      - 3.1 היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם.
      - 3.2 אומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

משנה ג: מי הולך את השעיר למדבר ?

- מִסְרֹו לְמִי שֶׁהָיָה מוֹלִיכּוֹ. הַנֵּל בְּשִׁרְיָן לְהוֹלִיכּוֹ,**
אֶלָּא שְׁעָשׂוֹ הַפְּהִינִים גְּדוֹלִים קָבַע וְכֹא הָיוּ מְנִיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכּוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִעֲשֶׂה וְהוֹלִיכּוֹ עַרְסְלָא, וְיִשְׂרָאֵל הָיָה.
- 1 מסר את השליח למי שהיה מיועד לכך, וכולם כשרים להוליך את השעיר.
  - 2 נהגו הכהנים הגדולים לא לאפשר לישראלים להוליך את השעיר, אלא רק לכהנים.
  - 3 רבי יוסי: העיד שישראל ששמו ערסלא הולך פעם את השעיר למדבר.

משנה ד: תאור הולכת השעיר למדבר

- וְכִבְשׁוּ עֲשׂוֹ לוֹ,**
מִפְּנֵי הַבְּכָלִיִּים שֶׁהָיוּ חַתְּלָשִׁים בְּשַׁעְרוֹ,
וְאוֹמְרִים לוֹ: "טַל וְצֵא, טַל וְצֵא" וְ
מִיִּקְרִי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ מְלִיץ אוֹתוֹ עַד סֶכֶה הָרֵאשׁוֹנָה.
עָשָׂר סָפוֹת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד צוּק, תִּשְׁעִים רִיס, שְׁבַענָה וּמְחָצָה לְכָל מִיל.
- 1 עשו כבש מיוחד מהעזרה עד מחוץ לעיר עבור המשלח והשעיר המשתלח.

- 1.1 עשו את הכבש כיוון שהבבליים היו תולשים בשערו של המשלח כדי שיזדרזו.
- 1.2 הבבליים היו אומרים לו, קח את השעיר מהר ואל תשהה את עוונותינו אצלנו.
- 2 חשובי ירושלים היו מלווים את המשלח עד הסוכה הראשונה.
- 3 עשר סוכות היו בדרך מירושלים עד הצוק שבו היו דוחפים את השעיר לעזאזל.
- 4 המרחק בין הסוכות בדרך עד לעזאזל:
  - 4.1 המרחק מירושלים לצוק היה 90 ריס, 7.5 ריס לכל מיל. (שהם 12 מיל)
  - 4.2 (מירושלים עד לסוכה הראשונה היה מיל. מכל סוכה לחברתה גם כן מיל.)
  - 4.3 (מהסוכה האחרונה עד הצוק המרחק היה 2 מיל.)

משנה ה: המשך תאור הולכת השעיר למדבר

על כל סכה וסכה אומרים לו: "הרי מזון והרי מים". ומלין אותו מסכה לסכה.

חזק מאחרונה שבהו, שאינו מגיע עמו לצוק, אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו.

- 1 בכל סוכה הושיבו אנשים ערב יום הכפורים.
- 2 כשהגיע המשלח לסוכה, הציעו לו אוכל ומים.
- 3 מכל סוכה ליוו את המשלח עד הסוכה הבאה.
- 4 מהסוכה האחרונה ליוו את המשלח רק מיל אחד, ומשם ראו את התקדמותו.

משנה ו: סיום תהליך שליחת השעיר למדבר

מה היה עושה? חולק לשון של והורית,

הציו קושר בסלע וקציו קושר בין שתי קרניו,

והפיו לאחוריו; והוא מתגלגל ויורד, ולא היה מגיע לחצי ההר, עד שנעשה אברים אברים. בא וישב לו תחת סכה אחרונה עד שתחשך.

ומאימתי מטמא בגדים?

משיצא חזק לחומת ירושלים.

רבי שמעון אומר: משעת דחיתו לצוק.

- 1 המשלח מחלק את הלשון הזהרית לשניים.
- 2 חצי הוא קושר בסלע וחצי קושר בין קרני השעיר.
- 3 המשלח דוחף את השעיר לאחוריו, ובנפלו מהסלע השעיר מתפרק איברים איברים.
- 4 השליח חוזר ממקום שילוח השעיר אל הסוכה האחרונה וממתין שם עד שתחשך.

כותרת נוספת: מתי המשלח מטמא את בגדיו?

1 תנא קמא: משעה שיוצא מחומות העיר בדרכו למדבר.

2 רבי שמעון (ואין הלכה כמותו): משעה שדוחף את השעיר מראש הצוק.

משנה ז: הפעולות העשו בפר ובשעיר שנשאר במקדש

בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין.

קרעו והוציא את אמוריהו,

נתנן בגיס, והקטידן על גבי המזבח.

קלעו במקלעות והוציאו לבית השרפה.

ומאימתי מטמאין בגדים?

משיצאו חזק לחומת העזרה.

רבי שמעון אומר: משיצא האור ברבן.

- 1 לאחר שליחת השעיר, חזר הכהן לטפל בפר ובשעיר שכבר היזה את דמם.
- 2 קרע את בשרם והוציא את אימוריהם. (החלקים הקרבים על המזבח).
- 3 נתנם בקערה ("מגיס") כדי שיקטירו אותם כשיגיע הזמן לכך.
- 4 קלע את הפר והשעיר על 2 מוטות ושלה אותם ביד אחרים לבית השריפה.

כותרת נוספת: מתי העוסקים בהוצאתם לבית השריפה מטמאים בגדים?

1 תנא קמא: משעה שיוציאו מחוץ לחומות העזרה.

2 רבי שמעון (ואין הלכה כמותו): משעה שהאש אוחת ברובן.

משנה ח: הכהן הגדול מחכה להמשך העבודות עד שיגידו לו שהגיע השעיר למדבר

אמרו לו לכהן גדול: "הגיע שעיר למדבר".

ומנין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר?

דרכיות היו עושין, ומניפין בסודרין, ויודעין שהגיע שעיר למדבר.

אמר רבי יהודה: והלא סימן גדול היה להם: מירושלים ועד בית חידודו שלשם מילין.

הולכין מיל, וחוזרין מיל, וטוהין כדי מיל, ויודעין שהגיע שעיר למדבר.

רבי ישמעאל אומר: והלא סימן אחר היה להם ! לשון של זהירות היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע שיעיר למדבר היה הלשון מלבין. שנאמר (ישעיה א, יח): "אם-יהיו חסאיכם פשנים פשלו ילבינו".

1 כשמגיע השעיר למדבר אומרים זאת לכהן הגדול כדי שיוכל להמשיך בעבודתו.

2 כיצד יודעים שהגיע השעיר למדבר ?

2.1 תנא קמא:

2.1.1 היו מעמידים צופים("דרכיות") בכל הדרך מירושלים עד הצוק.

2.1.2 כשראה הצופה העומד קרוב לצוק שהמשלח דוחף את השעיר הוא נפנף בסודר לחברו.

2.1.3 החבר גם כן נפנף בסודר לצופה אחר, וכך עברה הידיעה עד למקדש.

2.2 רבי יהודה:

2.2.1 היה להם סימן: המרחק מהמקדש עד תחילת המדבר ("בית חידודו"), הוא 3 מיל.

2.2.2 מלווים את המשלח מיל אחד. חוזרים מיל אחד וממתינים מיל אחד.

2.2.3 אח"כ הכהן הגדול יכול להמשיך בעבודתו.

2.3 רבי ישמעאל (מתאר נוהג שהיה קודם שקשרו לשון זהורית בקרניו של השעיר):

2.3.1 לשון של זהורית היה קשור בפתחו של ההיכל.

2.3.2 כשהגיע השעיר למדבר היה הלשון מלבין.

פרק ז

הנושאים העיקריים שבפרק: סיום עבודת יום הכפורים, סדר הקרבת הקרבנות, בגדי כהן גדול ובגדי כהן הדיוט, שאלה באורים ותומים.

משנה א: קריאה בתורה ע"י הכהן הגדול

בא לו כהן גדול לקרות.

אם רצה לקרות בבגדי בוי, קורא, ואם לא, קורא באצמלית לבן משלו.

חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול,

וכהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד, וקורא "אחרי מות" ו"אך בעשור".

וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו, ואומר: "יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן".

"ובעשור" שבחומש הפקודים קורא על פה.

ומברך עליה שמונה ברכות:

על התורה, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת העון, ועל המקדש בפני עצמו,

ועל ישראל בפני עצמו, (ועל ירושלים בפני עצמה), ועל הכהנים בפני עצמן,

ועל שאר התפלה.

1 לאחר שהודיעו שבא השעיר למדבר. ניגש הכהן הגדול לקרוא בתורה.

2 יכול לקרוא בתורה בבגדי לבן ("בגדי בוי") או בחלוק לבן שלו.

3 שמש בית הכנסת ("חזן הכנסת") שהיה בהר הבית, נוטל ספר תורה.

4 מעבירו לראש הכנסת, וזה מעבירו לסגן הכהן הגדול, והסגן מעבירו לכהן הגדול.

5 הכהן הגדול קורא בעמידה בפרשת "אחרי מות" ואח"כ בפרשת "אך בעשור".

6 גולל את הספר ואומר לעם: "יותר ממה שקראתי, כתוב כאן".

7 וקורא בעל פה פרשת "בעשור לחודש השביעי" הכתובה בספר במדבר.

8 בסיום הקריאה מברך הכהן הגדול שמונה ברכות.

9 מסיים בתפילה לישועה של עם ישראל.

משנה ב: קריאת התורה ושריפת הפר והשעיר

הרואה כהן גדול קשהוא קורא, אינו רואה פר ושעיר הנשרפים.

והרואה פר ושעיר הנשרפים, אינו רואה כהן גדול קשהוא קורא.

ולא מפני שאינו רשאי, אלא שהיה דרך רחוקה, ומלאכת שניהן שוה כאחת.

1 הרואה את הכהן הגדול קורא בתורה, לא יכול לראות את שריפת הפר והשעיר.

2 הרואה את שריפת הפר והשעיר, לא יכול לראות את הכהן הגדול קורא בתורה.

3 שני הדברים האלה נעשים באותו זמן, ובמרחק גדול זה מזה.

משנה ג: תהליך החלפת בגדים

אם בבגדי בוי קורא, קדש ידיו ורגליו,

פשט יד וטבל, עלה ונסתפו.

הביאו לו בגדי זהב, ולבש וקדש ידיו ורגליו,

ויצא ועשה את אילו ואת איל העם,

**וְאֵת שִׁבְעַת כְּבָשִׂים חֲמִימִים בְּנֵי שָׁנָה; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
 רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קָרְבָּיִן, וּפֶר הָעוֹלָה,
 וְשַׁעֲרֵי הַנְּעֻשָׂה בַחוּץ (הָיוּ קָרְבָּיִן) עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים.**

- 1 אם הכהן הגדול קרא בבגדי לבן מקדש ידיים ורגליים לכבוד הורדת הבגדים.
- 2 (אם קרא בבגדים שלו, אינו מקדש ידיים ורגליים, כיון שכבר קידש קודם).
- 3 טובל במקווה ומתנגב.
- 4 לובש בגדי זהב, ומקדש ידיים ורגליים לכבודם.

כותרת נוספת: סדר הקרבת הקרבנות

- 1 רבי אליעזר:
  - 1.1 תחילה תמיד של שחר : ואח"כ עבודות היום שבבגדי לבן ואח"כ:
    - 1.1.1 הקריב את אילו ואת איל העם (שהם עולתו ועולת העם)
    - 1.1.2 [וכן את אימורי הפר והשעיר הפנימיים]
  - 1.2 קודם לתמיד של בין הערביים:
    - 1.2.1 הקריב שבעת הכבשים (של מוספים).
    - 1.2.2 [וכן פר העולה ושעיר החטאת הנעשה בחוץ]
- 2 רבי עקיבא:
  - 2.1 תמיד של שחר. ואח"כ:
    - 2.1.1 פר העולה ושבעה כבשים של מוסף (כולם עולות).
    - 2.1.2 [ואח"כ הקטרת הקטורת ומתן דם הפר ודם השעיר]
  - 2.2 קודם לתמיד של בין הערביים הקריב את שעיר הנעשה בחוץ (חטאת).
 [וכן אילו של כהן גדול, איל העם ואימורי הפר והשעיר הפנימיים]

משנה ד: המשך עבודת הכהן הגדול לאחר הקרבת הקרבנות

**קִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט,
 וַיֵּרֶד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפַּג.
 הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי לְבָן, וְלָבַשׁ, וְקִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו.
 נִכְנַס לְהוֹצִיא אֶת הַכֶּף וְאֶת הַמַּחְתָּה.
 קִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט,
 וַיֵּרֶד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג.
 הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו,
 וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קִטְרֵת שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וְלֹאֲהִיב אֶת הַנְּרוֹת.
 וְקִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט.
 הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי עֲצָמוֹ, וְלָבַשׁ.**

ומלויין אותו עד ביתו.

יְוִם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו, בְּנִשְׁעָה שֵׁיבָא בְּשִׁלוֹם מִן הַקִּדְּשׁ.

- 1 קידש ידיים ורגליים ופשט את בגדי הזהב.
- 2 טבל והתנגב.
- 3 לבש בגדי לבן וקידש ידיים ורגליים.
- 4 נכנס להוציא את הכף והמחתה של הקטורת מקודש הקודשים.
- 5 קידש ידיים ורגליים ופשט את בגדי הלבן.
- 6 טבל והתנגב.
- 7 לבש בגדי זהב, וקידש ידיים ורגליים.
- 8 נכנס להיכל להקטיר קטורת של בין הערביים, ולהיטיב את הנרות.
- 9 קידש ידיים ורגליים, ופשט את בגדי הזהב.
- 10 לבש את בגדיו שלו ויצא מהעזרה.

כותרת נוספת: לאחר שטיים את עבודתו

- 1 כל העם היו מלוויים אותו לביתו.
- 2 עשה משתה ויו"ט לאוהביו, שיצא בשלום מהקודש ולא אירע לו פסול.

משנה ה: בגדי כהן גדול ובגדי כהן הדיוט

**כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בְּשִׂמְוֹנָה כְּלִים, וְהַדְּיוֹט בְּאַרְבָּעָה: בְּכַתָּנֹת וּמְכַסִּים וּמְצַנְפֹת וְאַבְנֵי.
 מוֹסִיף עָלָיו כֹּהֵן גָּדוֹל: חֲשֵׁן וְאַפּוֹד וּמַעֲיֵל וְצִיץ.**

בְּאֵלָיו וּנְשָׂאֵלִין בְּאוֹרִים וְחִמִּים.

וְאִין וּנְשָׂאֵלִין אֶלָּא לְמַלְךְ וּלְבֵית דִּין, וּלְמִי שֶׁהַצְּבוֹר צָרִיךְ בּוֹ.

- 1 כהן הדיוט משמש בקודש ב- 4 בגדים והם: כותנת, מכנסיים, אבנט ומצנפת.
- 2 כהן גדול מוסיף ולבוש 4 בגדים נוספים והם: חושן, אפוד, מעיל וציץ.

כותרת נוספת: שאלה באורים ותומים

- 1 כאשר שואלים באורים ותומים, הכהן הגדול לבוש בכל 8 הבגדים.
- 2 שואלים באורים ותומים עבור מלך, עבור בית דין ועבור מי שהצבור צריכים לו.

פרק ח

הנושאים העיקריים שבפרק: עינויים שחייבים בהם ביום הכפורים, ספק פיקוח נפש, צורת הכפרה על עוונות שונים.

מושגים

העלם אחד: אדם שעבר בשוגג על שני איסורים או יותר כיון שלא ידע שהיום הוא יום שבת או יום כפורים הרי שעבר על האיסורים האלה בהעלם אחד. לגבי קרבן חטאת שיש להביא במקרה זה יש הבדל אם 2 האיסורים הם מאותו סוג או לא. לדוגמא אכילה ושתייה ביום הכפורים שהם מאותו סוג של איסור, חייב עליהם חטאת אחת, לעומת אכילה ועשיית מלאכה ביום הכפורים שהם 2 איסורים שונים, חייב עליהם 2 חטאות.

משנה א: עינויים שחייבים בהם ביום הכפורים

יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה, ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה.

והפלה והפלה ירצו את פניהם, והחיה תנעל את הסנדל; דברי רבי אליעזר, וחקמים אסרין.

- 1 עינוי מאכילה ושתייה.
- 2 עינוי מרחצה.
- 3 עינוי מסיכה.
- 4 עינוי מנעילת הסנדל (נעילת נעלי עור).
- 5 עינוי מתשמיש המיטה.

כותרת נוספת: הקלות בעינויים שניתנו למלך, ליולדת ולכלה

1 רבי אליעזר:

- 1.1 מלך וכלה (ב-30 ימים לאחר הנישואים), יכולים לרחוץ פניהם.
- 1.2 ליולדת מותר לנעול נעלי עור.
- 1.3 חכמים (ואין הלכה כמותם): אוסרים גם במלך, גם בכלה וגם ביולדת.

משנה ב: שיעור האכילה והשתיה שמתחייבים בהם כרת ביום הכפורים

האוכל ככותבת הגסה כמוה וכגרעניתה, והשותה מלא לגמיו, חיב. כל האכלין מצטרפין לככותבת, וכל הפשקין מצטרפין למלא לגמיו. האוכל ושותה, אין מצטרפין.

- 1 שיעור אכילה: נפח של כותבת הגסה (תמרה גדולה) עם גרעינה.
- 2 שיעור שתיה: מידת מלוא לוגמיו.
- 3 מאכלים שונים שכל אחד מהם פחות מהשיעור, מצטרפים יחד.
- 4 משקים שונים שכל אחד מהם פחות מהשיעור האסור, מצטרפים יחד.
- 5 אוכל ומשקה שכל אחד מהם פחות מהשיעור האסור אינם מצטרפים.

משנה ג': דין מי שעבר על איסורים שונים ביום הכפורים

אכל ושתייה בהעלם אחד, אינו חיב אלא חטאת אחת. אכל ועשה מלאכה, חיב בשתי חטאות.

אכל אכלין שאינן ראויין לאכילה, ושתייה שאינן ראויין לשתיה, ושתייה ציר או מרס, פטור.

- 1 אכל ושתייה בהעלם אחד (ראה מושגים), חייב חטאת אחת.
  - 2 אכל ועשה מלאכה בהעלם אחד, חייב בשתי חטאות.
- כותרת נוספת: אכל דבר שאינו ראוי לאכילה או שתיה משקה שאינו ראוי לשתיה, פטור מכרת**

משנה ד: חינוך ילדים להתענות ביום הכפורים

התינוקות, אין מעניין אותן ביום הכפורים, אבל מחנכין אותם לפני שנה ולפני שנתיים, בנשכיל ושיהיו רגילין במצות.

- 1 אין מחנכים את הקטנים להתענות קודם הגיל שקבעו חכמים.
- 2 מחנכים את הקטנים לצום מספר שעות, שנה או שנתיים קודם חיובם (בר מצוה ובת מצוה).

משנה ה': דין מעוברת וחולה ביום הכפורים

עברה נהריחה, מאכילין אותה עד שתשיב נפשה.

חולה, מאכילין אותו על פי בקיאי;

ואם אין שם בקיאי, מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר "די".

- 1 מעוברת שמתאוה לאכול, ואם לא תאכל, היא וולדה מסתכנים, יש להאכילה כרצונה.
- 2 האכלת חולה:

- 2.1 אם רופאים קובעים שסכנה היא לחולה לצום, יש להאכילו.
- 2.2 אם אין רופאים והחולה אומר שהוא חייב לאכול, יש להאכילו.

משנה ו': האכלת אדם במאכלים אסורים במצב של פקוח נפש

מי שנאחזו בלמוס, מאכילין אותו אפלו דברים טמאים עד שיאורו עיניו.

מי שנשכו כלב שוטה,

אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו.

ורבי מתיא בן חרש מתיר.

ועוד אמר רבי מתיא בן חרש: החושש בגרונו, מפילין לו סם בתוך פיו בשבת, מפני שהוא ספק נפשות, וכל ספק נפשות דוחה את השבת.

- 1 מי שנמצא בסכנת רעב, מותר להאכילו אפילו בדברים אסורים עד שתחלוף הסכנה.
- 2 אדם שנשכו כלב שוטה:

- 2.1 תנא קמא: אין להאכילו מיותרת הכבד של הכלב, כיון שרפואה זו מפוקפקת.
- 2.2 רבי מתיא בן חרש: מותר להאכילו מיותרת הכבד של הכלב.

3, עוד מוסיף רבי מתיא בן חרש:

- 3.1 החושש בפיו או בשיניו בשבת, מותר לתת לו תרופה, משום סכנת נפשות.
- 3.2 כל ספק סכנת נפשות, דוחה את השבת.

משנה ז': האם מותר לסלק מפולת כשיש חשש שמישהו קבור תחתיה ?

מי שנפלה עליו מפלת,

ספק הוא שם, ספק אינו שם, ספק חי, ספק מת,

ספק נכרי, ספק ישראל, מפקחין עליו את הנל.

מצאוהו חי, מפקחין עליו,

ואם מת, יניחוהו.

- 1 אם יש ספק שמישהו קבור תחת המפולת מותר לסלקה.
- 2 אם יש ספק אם הוא חי או שכבר מת, מותר לסלקה.
- 3 אם יש ספק אם נפלה המפולת על נכרי או ישראל, מותר לסלקה.
- 4 לאחר שמצאו את האדם:

- 4.1 אם הוא חי ממשיכים לסלק את המפולת.
- 4.2 אם הוא מת, מפסיקים, ומניחים אותו שם.

משנה ח': כיצד מכפרים על עוונות מסוגים שונים ?

חטאת ואשם ודאי מכפרין.

מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה.

תשובה מכפרת על עבירות קלות, על עשה ועל לא תעשה,

ועל התמורות היא תולה, עד שייבוא יום הכפורים וכפר.

- 1 קרבן חטאת או אשם ודאי, מכפרים על אותם עוונות שהם באים עליהם.
- 2 מיתה מכפרת על חטאים שאדם שב עליהם בתשובה לפני מותו.

- 3 יום כפור מכפר על חטאים שאדם שב בתשובה עליהם ביום כפור.
- 4 תשובה (לבדה) מכפרת על עבירות קלות שהן:

4.1 זדון במצות עשה או לאו הניתק לעשה.

4.2 [על שגגה במצוות לא תעשה שיש עמה מלקות].

5 על עבירות חמורות:

5.1 תשובה תולה (מגינה על החוטא מפני העונש).

5.2 יום הכפורים מכפר.

משנה ט': מגבלות של חזרה בתשובה

האומר: "אחטא ואשוב", "אחטא ואשוב" אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

"אחטא ויום הכפורים מכפר", אין יום הכפורים מכפר.

עבירות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר.

עבירות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו.

אָת זו דַרש רבי אלעזר בן עזריה:
"מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ויקרא מז, ל):
עבירות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר.
עבירות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שיירצה את חברו.
אמר רבי עקיבא:
אנשיכם ישראל! לפני מי אתם מטהרין? מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים,
שנאמר (יחזקאל לו, כה): "ונרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם",
ואומר (ירמיה יז, יג): "מקוה ישראל ה'", מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את
ישראל.

- 1 מי שחוטא ומסתמך על התשובה שיעשה, אין מאפשרים לו מהשמים לעשות תשובה.
- 2 מי שחוטא ומסתמך על יום הכפורים, אין מסייעים לו מהשמים שיום הכפורים יכפר לו.
- 3 יום הכפורים מכפר על עבירות שבין אדם למקום.
- 4 על עבירות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו.
- 5 דרשה של רבי אלעזר בן עזריה על כך ש:
  - 5.1 שיום כפור מכפר רק על עבירות שבין אדם למקום.
  - 5.2 עבירות שבין אדם לחברו יום כפור מכפר רק אם ירצה את חברו.
- 6 דרשת רבי עקיבא על הזכות של ישראל שהקב"ה בעצמו מטהר אותם